

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ UNICORN STARTUP В УКРАЇНІ

У світі бізнесу термін «компанія-єдиноріг» стосується приватного стартапу, який досяг оцінки в 1 мільярд доларів США. Концепція «стартапу-єдинорога» (англ. unicorn startup) вперше з'явилась у 2013 році, її автором є Айлін Лі, засновниця компанії Cowboy Ventures. Американська інвесторка використала дане поняття у своїй статті «Ласкаво просимо до клубу єдинорога: навчання у стартапів на мільярд доларів», де вона подивилася на стартапи програмного забезпечення, засновані в 2000-х роках, і підрахувала, що тільки 0,07% (на той момент 39 стартапів) з них коли-небудь досягають оцінки в 1 мільярд доларів США. Стартапи, яким вдалося досягти позначки в 1 мільярд доларів, за її словами, настільки рідкісні, що знайти його так само складно, як знайти міфічного єдинорога.

Сьогодні є більш ніж 1170 приватних компаній-єдинорогів [1], і їх кількість зростає, оскільки все більше компаній досягають оцінки в 1 мільярд доларів США або навіть більше. У такому випадку, як тільки стартап-компанія досягла статусу єдинорога, вона може прагнути до наступного статусу – *дектора* (англ. decocorn) з оціночною вартістю у щонайменше 10 мільярдів доларів США), а потім – до статусу *гектора* (англ. hectocorn) з вартістю у 100 мільярдів доларів США.

Високі оцінки вартості стартапу-єдинорога не обов'язково дорівнюють прибутку компанії, оскільки вони враховують в першу чергу такі фактори, як структуру капіталу, прогноз майбутнього прибутку, ринкову вартість активів та інші.

Для визначення вартості «компанії-єдинорога» існує багато підходів, серед яких найбільш поширеними є [2]:

1. *З'ясування співвідношення ціни компанії до її прибутку.* Цей процес стає актуальним лише після первинного розміщення акцій стартапу, тому що тоді поточна ціна акцій компанії на фондовому ринку вимірюється по відношенню до її прибутку на акцію.
2. *Порівняння «компанії-єдинорога» на приватних ринках з аналогічними публічними компаніями,* щоб спробувати визначити можливий майбутній прибуток компанії.
3. *Огляд попередніх етапів фінансування.* Вартість стартапу має тенденцію стрибати після кожного раунду фінансування, тому ці цифри є хорошими показниками того, наскільки інвестори вже цінують компанію.
4. *Проведення аналізу ринку та оцінка майбутніх фінансів.* Інвестори та венчурні капіталісти визначають вартість компанії, намагаючись оцінити

майбутні доходи, а також коли і як швидко компанія зможе повернути інвестиції.

За даними аналітичного бюро CBInsights [1], сумарно всі «єдинороги» світу оцінюються у 3 трильйони 820 мільярдів доларів США. Світовими лідерами з виникнення компаній-єдинорогів є Північна Америка, Азія та Європа, у розрізі ж країн майже 50% стартапів-єдинорогів зареєстровані у США, ще близько 30% – у Китаї.

За об'ємом капіталізації та сферою діяльності компаній, їх розподіляють на 5 галузей [3]:

- *On-Demand*: це технологічні компанії, які відповідають на користувацькі запити негайним наданням товарів та послуг (наприклад, Uber чи BlaBlaCar);
- *FINTECH*: фінансово-технологічні стартапи, автоматизація онлайн платежів;
- *eCommerce/Marketplace*: електронна комерція та шерінгові платформи (наприклад, Airbnb);
- *Internet Software & Services*: хмарні програмні рішення та сервіси (сюди належить найбільша кількість компаній, серед них Infor та Slack);
- *Digital Media*: цифрові медіа (найбільша компанія-єдиноріг у цій галузі – Bytedance).

Сучасний ринок стартапів динамічний, зокрема й сектор українських «стартапів-єдинорогів». Найчастіше продукт вітчизняних «єдинорогів» спрямований на світовий ринок, щоб охопити якомога більшу кількість користувачів. Звідси ще одна характерна для них риса – *націленість на міжнародний ринок*. Адже для досягнення капіталізації вище мільярда доларів США, компанії необхідний величезний ринок, у такому випадку лише український ринок може бути замалим. Тому «єдинороги» створюють і просувають глобальний продукт, яким би користувалися по всьому світу.

Українські компанії з оцінкою від 1 мільярду доларів США характеризуються інноваційністю, пропонуючи клієнтам абсолютно новий користувацький досвід, створює інноваційні моделі поведінки і споживання. Такі компанія є трендсеттером та рушієм змін у своїй сфері. Окрім інноваційності, стартапи-єдинороги є двигуном зрушення технологічної парадигми, змінюючи усталені технології та уможливорюючи нові й актуальні способи представлення своїх продуктів.

Перша компанія, яка отримала статус «єдинорога» в Україні, це – веб-платформа для розробників GitLab. Він залучив 100 мільйонів доларів США інвестицій від Iconiq Capital і отримав оцінку в 1 мільярд доларів. Зараз в Gitlab має понад 1000 співробітників, з різних куточків планети та оцінюється вже понад 6 мільярдів доларів [4].

У 2019 році оцінку понад 1 мільярд доларів отримав ще один український стартап — Grammarly [4]. Це онлайн-сервіс на основі штучного інтелекту для допомоги в написанні текстів англійською мовою. Додаток підвищує якість письмової комунікації, враховуючи стиль користувача, тон повідомлення, його комунікативні цілі, допомагає зробити особисту, професійну та академічну комунікацію зрозумілою та ефективною.

Компанію заснували у 2009 році в Києві, а прибутковою вона стала з 2011 року. Офіси Grammarly зараз є в Києві, Сан-Франциско, Нью-Йорку та Ванкувері, додатком активно користуються близько 30 млн. користувачів по всьому світу.

Одним з “новеньких” єдинорогів України, який з’явився буквально у серпні 2021 року, став стартап People.ai [4]. Він отримав такий статус, залучивши у черговому раунді інвестицій 100 мільйонів доларів, з оцінкою в 1,1 мільярд доларів США. People.ai має офіси в Києві, Сан-Франциско, Празі, Торонто.

Варто звернути увагу, що успішні українські стартапи зростають в основному на американських грошах, а їхні штаб-квартири часто розміщуються в Сан-Франциско, «столиці» Кремнієвої долини. Наприклад, згаданий вище GitLab заснував харків'янин Дмитро Запорожець, але юридична адреса компанії — Сан-Франциско, США. Grammarly теж зареєстрований у Сан-Франциско, а People.ai, що буквально в серпні 2021 підняла черговий раунд інвестицій, має штаб-квартиру у Сполучених Штатах Америки.

Насправді такий стан справ характерний не тільки для українських стартапів-єдинорогів, а й для всієї Східної Європи, звідки компанії часто мігрують до США. Це трапляється з ряду причин. По-перше, всі стартапи хочуть мати *кращий доступ до капіталу*. По-друге, вони хочуть мати *якісний нетворк*. І США (у тому числі Кремнієва долина) — одне з найкращих місць для цього. По-третє, що абсолютно логічно, *компанії хочуть вивести свій продукт на ринок*. А якщо виходить закріпитися на американському ринку, то експансія на світовий ринок — тільки питання часу. Для багатьох компаній ці причини є вагомими і вичерпними, і компанії воліють вести відлік своєї бізнес-історії з реєстрації саме в США [5].

Ще один важливий фактор для розвитку бізнесу — це *доступ до технічних талантів*. І це наша перевага. З року в рік дедалі більше компаній в пошуках талантів звертаються до України. Звичайно, є маса юридичних аспектів не на нашу користь, але робота йде. Міністерство цифрової трансформації активно впроваджує революційні рішення, є нововведення завдяки яким капітал поволі заходить в Україну, а профі з міжнародним бекграундом приїжджають і залишаються працювати [5].

З огляду на це, все більше стартапів, заснованих українцями, претендують на отримати статус мільярдної компанії. У цьому напрямку впевнено крокує Ajax Systems, котра випускає бездротові охоронні системи для різних об'єктів.

Перспективним стартапом є Reface.ai, який фокусується на обробці відео та має перспективи в секторі медіа та розваг.

Крім того, в Україні колосальний ринок розробників, багато з яких рано чи пізно переходять у цікаві «продуктові» компанії. До того ж на ньому стає більше грошей. Усі ці фактори стимулюють ринок.

Підсумовуючи, Україна має величезний інтелектуальний потенціал, який за певних умов можна конвертувати в масштабні проекти світового рівня. Колосальний ринок розробників, багато з яких рано чи пізно переходять у цікаві «продуктові» компанії, залучає все більше коштів, тим самим стимулюючи ринок стартапів зростати не тільки у розмірах, а й у контексті вартості компаній, поповнюючи алею «стартапів-єдинорогів» новими зірками.

Використані джерела:

1. The Complete List Of Unicorn Companies // CBINSIGHTS. 2022. URL: <https://www.cbinsights.com/research-unicorn-companies>
2. Unicorn Company Defined: What Is a Unicorn Company? // MasterClass. – 2022. URL: <https://www.masterclass.com/articles/unicorn-company-defined#origins-of-the-term-unicorn-company>
3. Компанії-«єдинороги». Що це за компанії та що варто про них знати? 2019. URL: <https://www.imena.ua/blog/unicorn-company/>
4. 30 років Незалежності і 5 українських стартапів-єдинорогів. Хто вони? 2021. URL: <https://dev.ua/news/unicorns-in-ukraine>
5. У світі єдинорогів. Які українські IT-компанії досягли капіталізації на мільярд доларів // НВ Бізнес. 2021. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/tech/ukrajinski-yedinorogi-yaki-kompaniji-dosyagli-kapitalizacii-v-milyard-dolariv-novini-ukrajini-50181228.html>

Бутунаєва Д. О., Орищенко І. В.
Студенти 2 р. н., НаУКМА

ІВАН ФРАНКО ЯК ОДИН З НАЙВІДОМІШИХ УКРАЇНСЬКИХ ФІНАНСИСТІВ

Іван Франко – видатний письменник, титан праці, організатор і натхненник прогресивних сил української суспільності XIX – початку XX століття продовжує привертати до себе увагу все нових і нових шанувальників своєї величезної спадщини. На жаль, здебільшого в широкій громадськості він відомий лише як поет, письменник, літературний критик та філософ. Проте разом з тим не всі ще знають, що діяльність Івана Франка виражалася не тільки у блискучих творах полеміка-публіциста з різних питань суспільного життя, а й глибоким дослідником актуальних проблем у галузі конкретних економічних дисциплін, а зокрема фінансових. Саме в цьому і полягає *проблематика* нашої роботи: внесок Івана